

Sygn. akt: I ACa 965/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Michał Kłós
Sędziowie:	SSA Lilla Mateuszczyk (spr.) SSO del. Paweł Hochman
Protokolant:	st. sekr. sądowy Julita Postolska

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2012 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **D. Z. (1), B. K., S. Z. i D. Z. (2)**

przeciwko **(...) Spółce Akcyjnej w W.(...) w Ł.**

o zadośćuczynienie, odszkodowanie i rentę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 31 maja 2012 r. sygn. akt II C 633/10

1. prostuje z urzędu komparycję i sentencję wyroku Sądu Okręgowego w ten sposób, że w komparycji i w punktach 2, 6b), 7 i 9 sentencji, w miejsce nazwiska powódki B. Z., wpisuje jej obecne nazwisko (...);

2. oddala apelację;

3. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej w W. (...) w Ł. na rzecz D. Z. (1), S. Z., D. Z. (2) i B. K. (wcześniej noszącej nazwisko Z.) kwoty po 2.400 (dwa tysiące czterysta) złotych dla każdego z nich tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

I A Ca 965/12

UZASADNIENIE

W sprawie z powództwa D. Z. (1), B. Z., S. Z. i D. Z. (2) przeciwko (...) SA w W. (...)w Ł. o odszkodowanie, zadośćuczynienie i rentę w związku ze śmiercią I. Z. – męża i ojca powodów w wypadku komunikacyjnym,

wywodzonego z art. 822 § 1, 2 i 4 kc w zw. z art. 446 § 1, 2, 3 i 4 kc, Sąd Okręgowy zasądził, wraz z ustawowymi odsetkami:

- na rzecz D. Z. (1) kwotę po 500 zł./mies. tytułem renty, poczynając od października 2008 r. oraz kwotę 5.629,20 zł. tytułem zwrotu kosztów pogrzebu,

- na rzecz D. Z. (1), tytułem odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci męża, kwotę 30.000 zł., zaś na rzecz B., S. i D. Z. (2), tytułem odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci ojca – kwoty po 20.000 zł.,

- na rzecz D. Z. (1), tytułem zadośćuczynienia, kwotę 40.000 zł., zaś na rzecz B., S. i D. Z. (2), z tego samego tytułu, kwoty po 35.000 zł.

Kwoty zasądzone z tytułu odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej powodów i z tytułu zadośćuczynienia uwzględniają fakt wypłaty przez stronę pozwaną, w toku postępowania likwidacyjnego, kwot:

- na rzecz D. Z. (1) – 40.000 zł. z tytułu odszkodowania i 40.000 zł. z tytułu zadośćuczynienia,

- na rzecz B., S. i D. Z. (2) – po 30.000 zł. z tytułu odszkodowania i po 25.000 zł. z tytułu zadośćuczynienia.

Dalej idące żądania powodów Sąd oddalił i orzekł o kosztach procesu odpowiednio do wyniku sporu.

Rozstrzygnięcie powyższe Sąd Okręgowy oparł na ustaleniach opisanych w uzasadnieniu wyroku. Ustalenia te Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne.

Określając wysokość kwot należnych powodom z tytułu odszkodowania za pogorszenie ich sytuacji życiowej po śmierci męża i ojca [art. 446 § 3 kc], Sąd Okręgowy wziął pod uwagę uszczerbek majątkowy w ich sytuacji życiowej, związany ze śmiercią I. Z. oraz zmiany w sferze dóbr niematerialnych, które rzutują na ich sytuację materialną.

Dla D. Z. (1) śmierć męża oznaczała nie tylko znaczne obniżenie standardu życia [zarobki I. Z. były podstawą utrzymania rodziny] i upadek rodzinnych planów na przyszłość, ale też wywołała pogorszenie się jej stanu psychicznego i konieczność ponoszenia związanych z tym wydatków na leczenie. Jednocześnie osłabieniu uległa motywacja powódki do dalszego życia i aktywności, w tym zawodowej. Po utracie pracy w listopadzie 2011 r. powódka utrzymuje się z renty rodzinnej wypłacanej synowi – S.. W jej przypadku Sąd uznał, że kwota 70.000 zł. wyczerpuje roszczenie o odszkodowanie za pogorszenie sytuacji życiowej, zatem uwzględniając dokonaną już przez stronę pozwaną wypłatę kwoty 40.000 zł., zasądził na jej rzecz z tego tytułu kwotę 30.000 zł.

Śmierć ojca również dla B., S. i D. Z. (2) oznaczała obniżenie stopy życiowej, utratę wsparcia materialnego i utratę poczucia stabilizacji obecnie i w przyszłości. Zważywszy jednak ich wiek i stan zdrowia oraz ich możliwości usamodzielnienia się w związku z ich wykształceniem, już posiadanym lub zdobywanym, Sąd uznał, że stopień pogorszenia się ich sytuacji życiowej uzasadnia przyznanie im odszkodowania z tego tytułu w wysokości kwot po 50.000 zł. dla każdego z nich. Po uwzględnieniu wypłaconych już z tego tytułu przez stronę pozwaną kwot po 30.000 zł., zasądzeniu na ich rzecz podlegały zatem kwoty po 20.000 zł.

Wysokość zadośćuczynienia [art. 446 § 4 kc] na rzecz D. Z. (1) określonego przez Sąd na kwotę 80.000 zł. uzasadnia znaczny zakres jej negatywnych doznań i cierpień. Śmierć męża była dla niej szokiem, z którym nie mogła sama sobie poradzić, musiała podjąć leczenie psychiatryczne i nadal pozostaje pod opieką lekarza tej specjalności. Brakuje jej partnera życiowego i wyraża chęć do dalszego życia tylko ze względu na dzieci. Wobec wypłaty przez stronę pozwaną na rzecz powódki kwoty 40.000 zł. z tytułu zadośćuczynienia, Sąd zasądził na jej rzecz z tego tytułu pozostałą kwotę 40.000 zł.

Dla B., S. i D. Z. (2) nagła śmierć ojca była również ciężkim przeżyciem i spowodowała u nich cierpienia znacznych rozmiarów, zwłaszcza że ojciec był osobą dominującą w rodzinie i to on przede wszystkim stanowił wsparcie dla dzieci we wszystkich ich sprawach osobistych. Ich relacje z ojcem były bardzo bliskie, troszczył się o ich

wychowanie, interesował planami na przyszłość, zachęcał do zdobywania wykształcenia, angażował w sprawy osobiste i plany zawodowe. Stanowił dla dzieci autorytet i był osobą stabilizującą życie rodzinne. Za adekwatną z tytułu zadośćuczynienia dla każdego z powodów Sąd uznał zatem kwotę po 60.000 zł., a po uwzględnieniu wypłaty przez stronę pozwaną kwot po 25.000 zł. dla każdego z powodów, zasądzeniu na ich rzecz z tego tytułu pozostawały kwoty po 35.000 zł.

Na rzecz D. Z. (1) Sąd zasądził też kwotę 5.629,20 zł. tytułem zwrotu nie pokrytych kosztów pochówku i wzniesienia nagrobka [art. 446 § 1 kc] uznając, że wydatek ten, w łącznej kwocie 12.629,30 zł. nie przekroczył przeciętnej sumy wydatków na ten cel oraz kwotę po 500 zł./mies. tytułem renty alimentacyjnej [art. 446 § 2 kc].

Wysokość renty Sąd ustalił przyjmując, że I. Z. byłby w stanie partycypować w kosztach utrzymania żony kwotą po 500 zł./mies., jeśli zważyć, że planował w marcu 2009 r. przejść na emeryturę i podjąć wówczas pracę jako kierowca zawodowy, a wtedy jego dochody sięgałyby kwoty 5.500-6.500 zł./mies. brutto. Oznacza to, że na jednego członka rodziny mógłby ze swoich dochodów przeznaczać kwotę po ok. 1.140 zł./mies. Stąd też żądanie renty zgłoszone przez powódkę na kwotę po 500 zł./mies. Sąd uznał za niewygórowane.

Od wyroku Sądu Okręgowego strona pozwana złożyła apelację zaskarżając go, w stosunku do wszystkich powodów, w całości w zakresie orzeczenia w przedmiocie odszkodowania za pogorszenie ich sytuacji życiowej i w części, co do wysokości, w zakresie orzeczenia w przedmiocie zadośćuczynienia. Wniosła o zmianę wyroku poprzez oddalenie w całości żądania zasądzenia na rzecz każdego z powodów odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej oraz przez obniżenie kwot zasądzonych tytułem zadośćuczynienia do wysokości 20.000 zł. na rzecz D. Z. (1) i do wysokości po 15.000 zł. na rzecz B., S. i D. Z. (2).

Wyrokowi zarzuciła naruszenie:

- art. 233 kpc przez przyjęcie, że I. Z. po przejściu na emeryturę podjąłby pracę w transporcie międzynarodowym i osiągał z tego tytułu zarobki rzędu 3.500-4.500 zł./mies. oraz przez przyjęcie, że na dochód I. Z., po podjęciu przez niego pracy w transporcie, składałyby się diety z tytułu wyjazdów służbowych, podczas gdy służą one pokryciu zwiększonych kosztów utrzymania podczas podróży służbowej,

- art. 446 § 4 kc przez uznanie za odpowiednie sumy zadośćuczynienia: 80.000 zł. dla D. Z. (1) i po 60.000 zł. dla B., S. i D. Z. (2),

- art. 446 § 3 kc przez uznanie za stosowne odszkodowanie z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej po śmierci męża i ojca powodów, kwoty 80.000 dla D. Z. (1) i kwot po 50.000 zł. dla B., S. i D. Z. (2),

- art. 824¹ § 1 kc przez zaliczenie diet za wyjazdy międzynarodowe w poczet wynagrodzenia za pracę, które hipotetycznie mógłby otrzymywać I. Z., co sprawiło, że powodom przyznane zostało odszkodowanie wyższe, niż realne dochody, które I. Z. mógłby otrzymywać, zatem – naruszona została zasada, zgodnie z którą odszkodowanie wypłacone przez ubezpieczyciela nie może być wyższe od poniesionej szkody,

- art. 3 i 21 ust. 1 pkt 21 ppkt a) ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych przez uznanie, że dietę z tytułu podróży służbowej należy uznać za przychód pracownika.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelację strony pozwanej uznać należy za nieuzasadnioną.

Kwestionując w całości uwzględnienie powództwa o odszkodowanie za pogorszenie sytuacji życiowej powodów po śmierci I. Z., strona pozwana powołała się na brak podstawy prawnej do wliczenia diet z tytułu podróży służbowych, do przewidywanego przychodu I. Z.. Jak jednak wynika z uzasadnienia wyroku, ustalenie wysokości tego odszkodowania zostało przez Sąd dokonane nie w oparciu o przewidywane dochody I. Z., ale przez porównanie obecnej sytuacji materialnej rodziny i możliwości poprawienia jej przez jej członków, z sytuacją sprzed wypadku, w którym zginął

I. Z.. Wyliczenie przewidywanych dochodów I. Z. posłużyło Sądowi tylko do wyliczenia nie objętej apelacją renty alimentacyjnej na rzecz D. Z. (1).

Niezależnie od tego podnieść jednak trzeba, że choć uzasadnione są zarzuty strony pozwanej co do braku podstawy prawnej zaliczenia diet do przychodów pracownika, to jednak w praktyce są one traktowane jako istotny element wynagrodzenia nie tylko przez pracowników, ale i pracodawców, skoro mimo niskiego uposażenia zasadniczego – ok. 1.600 zł./mies., praca w transporcie, choć trudna i uciążliwa, traktowana jest jako atrakcyjna, właśnie dzięki możliwości uzyskiwania diet za podróże służbowe, przewyższających rzeczywiste koszty utrzymania się poza domem.

Sąd Apelacyjny podziela ocenę dokonaną przez Sąd Okręgowy w przedmiocie wysokości odszkodowania za pogorszenia sytuacji życiowej powodów.

Dochody I. Z. były podstawą utrzymania rodziny. Pracował on w (...)w K. z pensją 2.667,91 zł., w listopadzie 2008 r. otrzymałby nagrodę jubileuszową po 30 latach pracy, w kwocie 4.334,25 zł. netto. Otrzymywał też 13-tą pensję i dodatki mundurowe. Praca D. Z. (1) nie była stabilna. W dacie śmierci męża pracowała jako sprzedawca z zarobkiem 1.100 zł. netto. Po likwidacji tego sklepu w listopadzie 2011 r. powódka nie znalazła nowego zatrudnienia, do lutego 2012 r. pozostawała na zwolnieniu lekarskim, a obecnie jest zarejestrowana jako bezrobotna, bez prawa do zasiłku. Istotne dla sytuacji powódki jest i to, że obecnie jest zdana na własne siły w prowadzeniu gospodarstwa domowego, co jest dla niej tym trudniejsze, że wskutek śmierci męża wpadła w depresję, straciła motywację do życia, nadal leczy się z tej choroby. Wcześniej mąż pomagał jej w zajęciach domowych, wykonywał wszystkie drobne naprawy. Nie może zatem budzić wątpliwości to, że jej sytuacja życiowa uległa znacznemu pogorszeniu i że odszkodowanie z tego tytułu, określone przez Sąd na 70.000 zł., nie jest nadmiernie wygórowane.

B. i D. Z. (2) w chwili śmierci ojca kontynuowali naukę, wcześniej korzystając częściowo ze wsparcia finansowego rodziców – ich własne dochody nie były wystarczające dla pokrycia wszystkich potrzeb. S. Z. w 2008 r. pełnił służbę kandydacką w (...), jego plany podjęcia pracy w (...)załamały się jednak, ponieważ nie zaliczył testów psychologicznych, które odbywały się krótko po śmierci ojca. Wraz ze śmiercią ojca powodowie utracili nie tylko oparcie finansowe przy realizacji swoich zawodowych planów, ale też poczucie stabilizacji życiowej, ojciec był bowiem dla całej rodziny autorytetem i osobą w rodzinie dominującą. Przyznane przez Sąd powodom odszkodowanie w wysokości po 50.000 zł. uznać zatem należy za odpowiednie do sytuacji, w jakiej znaleźli się po śmierci ojca.

Nie może budzić wątpliwości również wysokość przyznanego powodom zadośćuczynienia [80.000 zł. na rzecz D. Z. (1) i po 60.000 zł. na rzecz B., S. i D. Z. (2)], jeśli zważyć rolę ojca w rodzinie, także jako inspiratora rodzinnych planów i zamierzeń, jego zaangażowanie w sprawy całej rodziny, wsparcie psychiczne w codziennych trudnościach, których brak po jego śmierci odczuła szczególnie boleśnie żona i dzieci.

Z tych przyczyn uznając zarzuty apelacji za nieuzasadnione, Sąd Apelacyjny oddalił ją na podstawie art. 385 kpc. Na podstawie art. 98 kpc zasądzone zostały na rzecz powodów kwoty po 2.400 zł. tytułem zwrotu poniesionych kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Na podstawie art. 350 § 1 kpc Sąd Apelacyjny dokonał z urzędu sprostowania w komparycji wyroku Sądu Okręgowego nazwiska powódki B. Z., noszącej, po zawarciu związku małżeńskiego w dniu 8 października 2011 r., nazwisko K..